

Dispozice s právem na vypořádání v obchodní korporaci

Radek Ruban, Jaromír Kožíak

Právnická fakulta, Masarykova univerzita, Česká republika

Abstract in original language

Bližší zkoumání otázek spjatých s právem na výplatu vypořádacího podílu po zániku účasti společníka či člena družstva v obchodní korporaci je v kruzích tuzemské teorie převážně ojedinělé. Je tomu tak nejspíše proto, že většina soudobé nauky považuje téma vypořádání společníků či členů družstev za vyčerpané, a tak nemá potřebu se jím dále zabývat. Mnohé z praktických otázek všedních dní však dosud nebyly uspokojivě vyřešeny. Jednou z nejpálčivějších je v tomto směru otázka limitů volní dispozice s právem na výplatu vypořádacího podílu, a právě tomuto tématu je předložený text věnován.

Keywords in original language

Vypořádací podíl, autonomie vůle společníků obchodních korporací.

Abstract

In the Czech legal environment, the number of closer researches on the topic of shareholders' right to compensation (after s/he left the company) is rare. The reason probably is the major part of the Czech legal theories regard the topic as fully clarified; thus, they have no need to deal with it. However, plenty of issues touching the topic have not been solved, yet; and the shareholders' right to compensation is thus ignored unreasonably. One of the most "burning issues" is the matter of limits while disposing of shareholders' right to compensate on the ground of his/her will; which is the topic addressed by this paper.

Keywords

Shareholders' Right to Compensation; Shareholder s' Autonomy of Will.

1 Úvodem

Bližší zkoumání otázek spjatých s právem na výplatu vypořádacího podílu po zániku účasti společníka či člena družstva v obchodní korporaci je v kruzích tuzemské teorie převážně ojedinělé.¹ Je tomu tak nejspíše proto, že většina soudobé nauky považuje téma vypořádání společníků či členů družstev za vyčerpané, a tak nemá potřebu se jím dále zabývat. Mnohé z praktických otázek všedních dní však dosud nebyly uspokojivě vyřešeny. Jednou z nejpalcivějších je v tomto směru otázka limitů volní dispozice s právem na výplatu vypořádacího podílu, a právě tomuto tématu je předložený text (sepsaný jako surová prvotina budoucího odborného pojednání) věnován.

2 Právo na vypořádání jako odraz střetu zájmů

Vypořádací podíl je pro společníka či člena družstva konečným vyčíslením investice, kterou nabytím účasti v korporaci učinil; přirozeným cílem bývalých společníků je proto získat vypořádání v co nejširší míře. Tendencí korporace, jejíž majetkové poměry jsou vypořádáním zasaženy, je naproti tomu snaha vydat ze svých prostředků co možná nejméně. Právo na výplatu vypořádacího podílu je tak imanentně postiženo popsáním střetem zájmů obou hlavních aktérů, což vychází také z toho, že účast bývalých společníků či členů družstva (mnohdy nedobrovolně) zanikla a ti proto nemají potřebu zájmy korporace jakkoli šetřit.

Potud nejde o střet zájmů jakkoli atypický, který by se vymykal obecným tendencím myšlenkových pochodů valné většiny dlužníků, resp. věřitelů, což by mohlo vést ke zjednodušenému závěru, že dispozice s právem na vypořádání je limitována pouze neobecnějšími korektivy závazkového práva. Pro úvahy o dispozici s právem na vypořádání je však nezbytné zohlednit též zájmy dalších (třetích) osob.

Povinnost vyplatit vypořádací podíl bezprostředně zasahuje do majetkové podstaty společnosti, což může – v případě extenze práva na vypořádání – znamenat riziko narušení jejího fungování či v krajním případě i ohrožení

¹ Naposledy publikované texty se přitom zabývají převážně („účetní“) otázkou mechanismu výpočtu výše vypořádacího podílu, resp. otázkou jeho zdanění (viz například BĚHOŮNEK, P. Vypořádací podíl společníka, s. r. o. *Daně a právo v praxi*, 2005, č. 7. s. 39-44).

její další existence. Ohrožení platebních schopností korporace je přitom z pohledu jejích věřitelů problémem značně palčivým. Proti tomu stojí zájmy věřitelů bývalého společníka či člena družstva, neboť též u něj se otázka práva na výplatu vypořádacího podílu bezprostředně promítá v jeho majetkových poměrech. Nejde přitom o úvahu jakkoli hypotetickou, neboť účinná právní úprava pracuje s postižením účasti společníka či člena družstva (resp. pohledávky z práva na vypořádání) jako s *možným* - byť v případě komanditistů, společníků společností s ručením omezeným a členů družstev *krajním* - nástrojem nuceného výkonu povinnosti uložené rozhodnutím nalézacího soudu (§ 320–320ab EŘ), resp. nástrojem insolvenčního práva.

Dispozice s právem na vypořádání se tak nedotýkají pouze účastníků tohoto (závazkového) vztahu, nýbrž též věřitelů korporace či bývalých společníků, což může vést v krajním případě až ke zneužití korporátní masky. Nad rámec korektivů autonomie vůle, jež vyplývají z obecné úpravy závazkového práva, je proto nezbytné zvažovat též tyto aspekty.

3 Dispozice s právem na vypořádání v abstraktní a konkrétní podobě (základní východiska)

Jak již bylo řečeno, právo na výplatu vypořádacího podílu je na místě vnímat především jako konečné vyčíslení zhodnocení investice učiněné společníkem či členem družstva po (zpravidla nedobrovolném) zániku jeho účasti. Pro naše další úvahy je však nezbytné rozlišovat mezi právem na vypořádání v *abstraktní* a *konkrétní* podobě.²

Abstraktním právem na vypořádání rozumíme dosud nedospělé právo společníka či člena družstva, jež je součástí jeho podílu v obchodní korporaci a vyjadřují (obecně) nastavení, *mechanismu výpočtu*, *splatnosti* či *formy*, v níž by mu byl vypořádací podíl vyplacen, jestliže by za trvání korporace došlo k zániku jeho účasti jinak než udělením příklepu v řízení o výkonu rozhodnutí. Přestože je tedy nezbytné o *abstraktním* právu na vypořádání uvažovat jako o jednom ze *subjektivních* práv společníků či členů družstev, které

² Srov. POKORNÁ, J. in POKORNÁ, J.; HOLEJŠOVSKÝ, J.; LASÁK, J.; PEKÁREK, M. a kol. *Obchodní společnosti a družstva*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, s. 78-79.

(jako jedna z mnoha složek) tvoří jejich podíl, jde toliko o budoucí příslib (zpravidla majetkové) „*reparace*“, pro případ předčasného ukončení účasti v korporaci.

Konkrétním právem na vypořádání rozumíme „*materializaci*“ či „*zhmotnění*“ práva abstraktního; tedy již existující (byť ne nutně *dospělý*) dluh korporace vůči svému bývalému společníkovi či členovi družstva, který vznikl v důsledku ukončení jeho účasti na korporaci za doby jejího trvání (jinak než udělením příklepu v řízení o výkonu rozhodnutí), a jehož „*vlastnosti*“ (*výše, splatnost* či *forma*) jsou určeny na půdorysu *abstraktního* práva na vypořádání.

Rozlišování *abstraktního* a *konkrétního* práva je pro celou problematiku zcela klíčové. Zatímco nastavení *abstraktních* pravidel práva na vypořádací podíl je určeno ve společenské smlouvě či stanovách samotnými společníky či členy družstva, a to před tím, než k zániku účasti některého z nich dojde (tj. *ex ante*), spadá výplata konkrétního vypořádacího podílu do působnosti členů statutárních orgánů a jsou to zásadně oni, kdo o dispozici s dluhem společnosti rozhodují.

To s limity dispozice s právem na vypořádání bezprostředně souvisí, neboť zatímco společníci či členové družstev jsou při prosazování vlastních zájmů omezeni v zásadě toliko obecnými korektivy zákazu *zneužití hlasovacích práv*, resp. *obecnou korporacní loajalitou* (jenž není možné směřovat s loajalitou ve smyslu § 159 odst. 1 ObčZ)³ [srov. § 212 ObčZ], jsou požadavky kladené na výkon funkce členů statutárních orgánů výrazně vyšší; členové statutárních orgánů jsou povinni jednat s péčí řádného hospodáře, tj. s nezbytnou loajalitou, potřebnými znalostmi a pečlivostí (§ 159 odst. 1 ObčZ), resp. informovaně a v obhajitelném zájmu korporace (§ 51 odst. 1 ZOK).

V této souvislosti pak nelze přehlédnout závěry judikatury Nejvyššího soudu, která připouští, aby se všichni společníci v konkrétním případě dohodli na tom, jakým způsobem bude určena výše vypořádacího podílu společníka, jehož účast ve společnosti končí, za předpokladu, že taková dohoda neodporuje zákonu ani jej neobchází (tj. například nepoškozuje věřitele společnosti) a není ani rozporná s dobrými mravy či zásadami poctivého obchodního

³ Srov. LASÁK, J. in LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský zákoník: komentář. I, Obecná část* (§ 1-654). 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, s. 1075.

styku.⁴ Z toho vyplývá, že zaniká-li účast jednoho ze společníků v důsledku dohody společníků, jsou obecná – výše popsaná – východiska prolomena, neboť je připuštěno, aby též konkrétní právo na vypořádání svým rozhodnutím stanovili členové vlastnické struktury *ad hoc*.

Jako dílčí závěr vstupní části textu lze shrnout, že je na místě rozlišovat mezi abstraktním a konkrétním právem na vypořádací podíl. Zatímco abstraktní právo na vypořádací podíl je chápáno jako obecné nastavení práv společníků či členů družstva v případě zániku jejich účasti za trvání společnosti (o němž rozhoduje *ex ante* vrcholný orgán korporace), rozumí se konkrétním právem na vypořádání subjektivní právo bývalého společníka či člena družstva poté, co jejich účast zanikla (o dispozicích s konkrétním právem na vypořádání rozhodují zásadně členové statutárního orgánu, ve výjimečných případech však je připuštěno, aby o nakládání s konkrétním právem na vypořádání disponovali členové vlastnické struktury korporace).

4 Limity nastavení abstraktního práva na vypořádání ve společenské smlouvě či stanovách

Zakotvení úpravy vypořádání ve společenské smlouvě či stanovách je základním způsobem modifikace práva na vypořádání společníků či členů družstva v abstraktní rovině. Po formální stránce se uplatní postup předepsaný pro změnu společenské smlouvy či stanov; rozhodnutí tedy bude v pravomoci nejvyššího orgánu korporace a bude pro ně předepsána kvalifikovaná forma (písemná s ověřenými podpisy nebo notářský zápis).

Autonomie vůle společníků či členů družstva při dispozici s nastavením abstraktních pravidel vypořádání však není bezbřehá. V rámci obecně aplikovatelných pravidel s vysokou mírou generalizace je nutno uvažovat v první řadě o použití korektivů nejobecnějších ustanovení § 1 odst. 2 ObčZ.

S tím v zásadě korespondují též závěry judikatury, která stanovuje (byť pro případy, v nichž společenská smlouva či stanovy neurčí jinak) jako nejzákladnější korektiv poctivosti, přičemž za poctivé označuje takové vypořádání, které odpovídá hodnotě majetku připadající na podíl bývalého

⁴ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. dubna 2009, sp. zn. 29 Cdo 2254/2007.

společníka či člena družstva,⁵ resp. jako obecné kritérium, jímž je soud povinen poměřovat všechny případy, ve kterých má základem pro určení vypořádacího podílu být hodnota vycházející z účetnictví korporace.⁶

Kromě uvedeného obecného korektivu obsahu modifikací práva na vypořádání (dobré mravy a veřejný pořádek) se zde uplatní také princip ochrany nabytých práv. V tomto případě poskytuje zvýšenou ochranu společníkovi či členovi družstva, který má právo na vypořádací podíl, před změnou tohoto práva v jeho neprospěch. Pro vypořádání je předně rozhodné znění společenské smlouvy platné a účinné ke dni zániku účasti společníka⁷ a nikoli pozdější znění. To platí, i pokud by byl vypořádací podíl splatný teprve po uplynutí určité doby (znění společenské smlouvy či stanov ke dni splatnosti vypořádání není rozhodné).

Co do rozhodné většiny hlasů platí většina stanovená pro změnu společenské smlouvy či stanov (tedy v osobních korporacích zpravidla jedno-myslnost, v kapitálových korporacích kvalifikovaná většina). Změna práva na vypořádání za trvání účasti společníka je ale zásahem do práv všech společníků nebo alespoň do práv určité kategorie společníků, pokud společenská smlouva či stanov určí rozdílný režim vypořádání pro různé kategorie společníků (např. společnost s ručením omezeným s různými druhy podílů). Z toho důvodu se uplatní ochranná ustanovení ZOK pro případ zásahu do práv všech společníků (např. § 172/2 ZOK, který předepisuje pro společnost s ručením omezeným souhlas všech společníků) nebo společníků, jejichž práva jsou změnou dotčena.

5 Způsob určení abstraktního práva na vypořádání ve společenské smlouvě či stanovách

Při stanovení pravidel pro určení vypořádacího podílu ve společenské smlouvě či stanovách není pochyb o tom, že společenská smlouva či stanov mohou vypořádací podíl určit přesným vymezením (typicky prostřednictvím

⁵ Viz například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. března 2007, sp. zn. 29 Odo 513/2005, uveřejněný v časopise Soudní judikatura číslo 8, ročník 2007, pod číslem 118; či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. července 2011, sp. zn. 29 Cdo 752/2011, uveřejněné v časopise Soudní judikatura pod číslem 5, ročník 2012, pod číslem 67.

⁶ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. dubna 2014, sp. zn. 29 Cdo 3610/2013.

⁷ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. srpna 2003, sp. zn. 29 Odo 146/2003, uveřejněný v časopise Soudní judikatura číslo 10, ročník 2013, pod číslem 179.

zakotvení způsobu výpočtu), jako může učinit vypořádání závislé též na podmínce nebo stanovit způsob určení, který závisí na dalších skutečnostech, které nejsou v době určení zřejmé nebo které stojí mimo vnitřní sféru korporace (například v závislosti na ekonomických výsledcích korporace, vývoji trhu a podobně). Potřeba je pouze, aby byl tento způsob dostatečně srozumitelný a určitý.

Výkladovou otázkou je, zda může být určení vypořádacího podílu (ať již co do výše, způsobu nebo lhůty k plnění, popř. jiné charakteristiky) svěřeno také třetí osobě nebo dokonce jedné ze stran (typicky vypořádání stanoví pro individuální případ statutární orgán korporace). Nejvyšší soud se k tomu vyjádřil do jisté míry restriktivně, když judikoval, že stanovy družstva nemohou určit způsob určení vypořádacího podílu tak, aby o něm mohlo rozhodovat pouze samo družstvo.⁸

Toto rozhodnutí se opírá o předcházející právní úpravu, konkrétně o § 269 odst. 3 již zrušeného obchodního zákoníku, podle nějž může být dohoda o určité části smlouvy nahrazena dohodou stran o způsobu umožňujícím dodatečné určení obsahu závazku, jestliže tento způsob nezávisí jen na vůli jedné strany. Nový občanský zákoník již obdobné ustanovení neobsahuje, domníváme se však, že pravidlo, podle kterého nemůže jedna ze stran určit obsah závazku nezávisle na druhé, je nadále součástí právního řádu jako jeden z právních principů. Tomu nasvědčuje též to, že občanský zákoník výslovně upravuje pouze situace, kdy obsah závazku bude dodatečně ujednaný mezi stranami (§ 1748 OZ) a situace, kdy bude obsah závazku určen třetí osobou nebo soudem (§ 1749 OZ). Kloníme se proto k názoru, že rozhodnutí je nadále použitelné.

Jsme tedy přesvědčeni o tom, že společenská smlouva či stanovy mohou obdobně jako jiné závazkové vztahy určit, že právo na vypořádání bude určeno třetí osobou nebo soudem, nikoli však, že bude možné ponechat určení na korporaci nebo společníkovi či členovi družstva. I v případě určení vypořádání třetí osobou je třeba trvat alespoň na zachování přiměřenosti vypořádání (jiné určení vypořádání by bylo v rozporu s dobrými mravy).

⁸ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. srpna 2003, sp. zn. 29 Odo 146/2003, uveřejněný v časopise Soudní judikatura číslo 10, ročník 2013, pod číslem 179.

Vznikají zde také další praktické otázky jako např. co činit, pokud třetí osoba vypořádání neurčí (není k tomu povinna, pokud se sama výslovně nezavázala).

Byť jsme výše dovodili, že společenská smlouva či stanovy v obecné rovině nemohou svěřit určení práva na vypořádání libovůli jedné ze stran, neznamená to, že nelze nikdy zasáhnout do práva na vypořádání jednostranným právním úkonem - takovéto zásahy se ale musejí týkat konkrétního práva na vypořádací podíl jako již vzniklého a individualizovaného závazku a musí je předvídat zákon popř. smlouva. Příkladem takové situace může být jednostranné započtení pohledávek při splnění zákonných podmínek. Uvažovat lze také o tom, že ke změně práva na vypořádání v konkrétní podobě dojde na základě jiné právní skutečnosti, než je projev vůle stran - např. promlčení nebo ztráta výhody splátek v důsledku prodlení (pokud se v daném případě uplatní).

6 Popření abstraktního práva na vypořádání

Sporné zůstává, zda ve společenské smlouvě či stanovách lze vyloučit abstraktní právo na vypořádání jako celek; tedy stanovit, že společníkům či členům družstev, kterým zanikla účast za trvání korporace, nenáleží vypořádání.

Část teorie dovozuje, že abstraktní právo na vypořádání může být omezeno, avšak nikoli zcela vyloučeno.⁹ To se jeví být racionálním závěrem, neboť plné vyloučení abstraktního práva na vypořádání by mohlo znamenat zásah do jednoho ze základních práv společníků či členů družstva vůči korporaci; zejména u kapitálových společností by mohlo jít o popření základního principu účasti v korporaci. S poukazem na text důvodové zprávy k návrhu zákona o obchodních korporacích, která stanoví, že „*bodnota vypořádacího podílu se určuje z účetních závěrek, nicméně tato pravidla jsou dispozitivní a je tak možné například společenskou smlouvou sjednat, že vypořádací podíl je nula*“¹⁰ se však tento závěr nejeví být obhajitelný (čemuž odpovídá též textace ust. § 36 odst. 2 ZOK, který v průběhu legislativního procesu nedoznal změn).

⁹ Srov. ŠTENGLOVÁ, I.; HAVEL, B.; CILEČEK, F.; KUHN, P.; ŠUK, P. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 88.

¹⁰ Důvodová zpráva k návrhu zákona o obchodních korporacích, s. 201.

V otázce plného vyloučení abstraktního práva na vypořádání tedy nejsme schopni kategoricky určit, zda takové ujednání odporuje účinné právní úpravě. Konstatovat však lze, že toto právo je možné omezit, a to též ve vztahu k jednotlivým (zvláštním druhům) podílů.

7 Suspendování pravidel určených společenskou smlouvou či stanovami

Jak již bylo výše řečeno,¹¹ Nejvyšší soud připustil, aby došlo k modifikaci abstraktního práva na vypořádání také dohodou všech členů vlastnické struktury bez současné změny společenské smlouvy či stanov.

Důsledkem takovéto dohody mezi společníky či členy družstva je jednorázové suspendování pravidel pro vypořádání stanovených ve společenské smlouvě či stanovách a jejich nahrazení jinými pravidly dojednanými pro konkrétní případ. Co do smyslu této operace jde o alternativu ke změně společenské smlouvy či stanov. Nejvyšší soud (dle našeho mínění) správně dovodil, že je-li účast některého z členů vlastnické struktury ukončena dohodou všech společníků či členů družstva, je nadbytečné, aby byli společníci či členové družstva nuceni pro jednorázovou „odchylku“ od dohodnutých pravidel abstraktního práva na vypořádání měnit společenskou smlouvu či stanov. To je racionální zejména proto, že je-li suspenze pravidel výpočtu abstraktního práva na vypořádání provedena jako součást dohody všech společníků či členů družstva o ukončení účasti jednoho z nich, jednají všichni členové vlastnické struktury ve shodě a změna společenské smlouvy či stanov pro ně proto představuje pouze formální (nikoli materiální) překážku.

8 Dispozice s konkrétním právem na vypořádání

Jak bylo výše naznačeno, je dohoda stran základním nástrojem pro modifikaci práva na vypořádací podíl v konkrétní podobě. Jednou ze stran je v tomto případě vždy sama korporace, druhou stranou je společník, kterému zanikla účast nebo jeho právní nástupce (např. dědic).

Pro tuto dohodu není předepsána žádná zvláštní forma. Nejde podle našeho názoru o případ právního jednání týkajícího se založení, vzniku, změny, zrušení nebo zániku obchodní korporace ve smyslu § 6 odst. 1 zákona

¹¹ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. dubna 2009, sp. zn. 29 Cdo 2254/2007.

o korporacích, neboť k takovým jednání byl právní důvod pro zánik účasti daného společníka (např. vystoupení společníka) a dohoda o vypořádání již sama společnost nemění, ale jen modifikuje závazkové právo společníka na obdržení vypořádání.

Zákon o korporacích také nestanoví žádná zvláštní pravidla pro schválení dohody ze strany společnosti, rozhodnutí o uzavření dohody a její podpis tak náleží do působnosti statutárního orgánu korporace. Statutární orgán je při uzavírání takové smlouvy stejně jako v jiných případech vázán standardem péče řádného hospodáře. Porušení péče řádného hospodáře ovšem nevede samo o sobě k neplatnosti úkonu, nýbrž ke vzniku odpovědnosti člena orgánu za porušení povinnosti vůči korporaci.

9 Dohoda stran a společenská smlouva

Při určení vypořádání dohodou mezi společností a společníkem může dojít ke konfliktu mezi obecnými pravidly pro vypořádání určenými společenskou smlouvou a pravidly určenými dohodou pro konkrétní případ - tedy že dohoda určí výši, způsob, dobu nebo jinou vlastnost vypořádání odchylně od režimu uvedeného ve společenské smlouvě.

V tomto případě má podle našeho názoru přednost režim určený dohodou mezi společností a společníkem a pravidla určená společenskou smlouvou pro vypořádání se pro daný případ nepoužijí. Ustanovení § 36 ZOK je nutno vykládat tak, že určuje, jakými způsoby lze modifikovat zákonný režim abstraktního práva na vypořádání, nikoli však tak, že by změnu závazků vyplývajících z konkrétního práva na vypořádání nebylo možné provést. Opačný výklad by vedl k tomu, že stanoví-li společenská smlouva pravidla pro vypořádání, nebylo by možné dohodou stran vypořádání modifikovat, což je dle našeho názoru závěrem nesprávným.

Tomu konec konců nasvědčují též závěry judikatury, která (byť tak činí v poměrech úpravy obchodního zákoníku), změnu konkrétního práva na vypořádání založenou dohodou stran (tj. dohodou bývalého společníka či člena družstva a obchodní korporace) připouští, když stanoví, že *„dohodnou-li se obě strany, že vypořádací podíl nebude ubrazen v penězích, nýbrž družstvo bývalému členovi vydá nemovitost, jde o změnu v obsahu dosavadního závazku, kterou*

*zákon zásadně přípouští*¹². Dlužno doplnit, že též v tomto případě je judikaturou kladen důraz na to, aby změna v obsahu závazků z konkrétního práva na vypořádací podíl nebyla učiněna na úkor majetku společnosti (tj. pravděpodobně neodporovala korektivu dobrých mravů).

Otázkou je, zda společenská smlouva může stanovit zvláštní pravidla pro uzavření dohody stran o vypořádání, kupříkladu může pro takovou dohodu mezi společností a společníkem požadovat zvláštní formu (písemnou s ověřenými podpisy) nebo požadovat předchozí udělení souhlasu orgánu společnosti s uzavřením smlouvy (souhlas dozorčí rady nebo valné hromady), případně zapovědět uzavírání smluv o vypořádání.

Připustíme-li takové ujednání společenské smlouvy či stanov jako možné, vyvstává otázka následků nedodržení režimu stanoveného společenskou smlouvou. V případě absence souhlasu orgánu korporace by nebylo možné uvažovat o neplatnosti takového ujednání podle § 48 ZOK, neboť toto ustanovení sankcionuje pouze případy, kdy souhlas orgánů korporace vyžaduje zákon (nikoli společenská smlouva či stanov). Uvažovat by ale bylo možné o tom, že dohoda stran mění konkrétní právo společníka či člena družstva na vypořádání před tím, než dojde k naplnění požadavků společenské smlouvy či stanov, nenabude účinnosti. Ani toto řešení však nenachází přímou oporu v právních předpisech a lze jej tak dovozovat pouze zprostředkovaně.

10 Závěrem

Jako závěr tohoto pojednání budiž uvedeno, že autonomie vůle stran při dispozici s právem na vypořádání je omezena specifickým postavením korporace, resp. bývalého společníka či člena družstva, jež je dáno tím, že dispozice s právem na vypořádání je též dispozicí s jejich majetkovou podstatou, jež odvozeně dopadá též do sféry reálné vykonatelnosti práv věřitelů obou těchto skupin. Při stanovování limitů autonomie vůle je přitom rozhodující, zda se jedná o *abstraktní*, či *konkrétní* právo na vypořádání, neboť zatímco abstraktní právo na vypořádání je ve stanovách či společenské smlouvě

¹² Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. října 2015, sp. zn. 29 Cdo 954/2015.

stanovováno zpravidla *ex ante*, jde u konkrétního práva na vypořádání o dispozici s již existujícím (dospělým) subjektivním právem společníka či bývalého člena.

Při nastavování obecných abstraktních pravidel práva na vypořádání je nezbytné respektovat obecný požadavek *poctivosti*. Ten se promítá též v konkrétních případech dispozice s výší, formou či splatností vypořádacího podílu. Dispozice s konkrétním právem na vypořádání je omezena v zásadě toliko obecnými limity závazkového práva, přičemž z pohledu korporace je prostřednictvím postavení členů statutárního orgánu limitována též požadavkem na výkon jejich funkce s péčí řádného hospodáře. Nakládání s konkrétním právem na vypořádání přitom nesmí nedůvodně zasahovat do majetkové podstaty společnosti (a tím krátit pohledávky věřitelů či reziduální nároky zbylých členů).

Literature

BĚHOUNEK, P. Vypořádací podíl společníka, s. r. o. *Daně a právo v praxi*, 2005, č. 7. s. 39-44. ISSN 1211-7293.

LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský zákoník: komentář. I, Obecná část (§ 1-654)*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, 2380 s. ISBN 978-80-7400-529-9.

LASÁK, J.; POKORNÁ, J.; ČÁP, Z.; DOLEŽIL, T. a kol. *Zákon o obchodních korporacích: komentář. I. díl, (§ 1 až 343)*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, 1578 s. ISBN 9788074785375.

POKORNÁ, J.; HOLEJŠOVSKÝ, J.; LASÁK, J.; PEKÁREK, M. a kol. *Obchodní společnosti a družstva*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, 414 s. ISBN 978-80-7400-475-9.

ŠTENGLOVÁ, I.; HAVEL, B.; CILEČEK, F.; KUHN, P.; ŠUK, P. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, 994 s. ISBN 978-80-7400-480-3.*

Judikatura

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. srpna 2003, sp. zn. 29 Odo 146/2003, uveřejněný v časopise Soudní judikatura číslo 10, ročník 2013, pod číslem 179.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. března 2007, sp. zn. 29 Odo 513/2005, uveřejněný v časopise Soudní judikatura číslo 8, ročník 2007, pod číslem 118.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. dubna 2009, sp. zn. 29 Cdo 2254/2007.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. července 2011, sp. zn. 29 Cdo 752/2011, uveřejněné v časopise Soudní judikatura pod číslem 5, ročník 2012, pod číslem 67.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. dubna 2014, sp. zn. 29 Cdo 3610/2013.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. října 2015, sp. zn. 29 Cdo 954/2015.

Contact – e-mail

jaromir.kozziak@law.muni.cz

radek.ruban@law.muni.cz